

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 461/2011-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. decembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť P., k. s., K., správcu konkurznej podstaty úpadcu – spoločnosti S., s. r. o., K., zastúpeného advokátom JUDr. V. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 CoKR 6/2011 z 31. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P., k. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. októbra 2011 doručená sťažnosť P., k. s., K., správcu konkurznej podstaty úpadcu – spoločnosti S., s. r. o., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 CoKR 6/2011 z 31. mája 2011 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva: «*Okresný súd Košice I, rozsudkom zo dňa 8. 10. 2010, sp. zn. 32Cbi/3/2010-45 (ďalej len „rozsudok OS KE I“ alebo „prvostupňový rozsudok“)* v právnej veci žalobcu: *Sociálna poisťovňa... proti žalovanému v 1. rade S., s. r. o. K... a žalovanému v 2. rade: P., k. s... v konaní o určenie uznania pohľadávok proti podstate žalobu zamietol a žalovanému v 2. rade priznal trovy konania vo výške 188,10 €.*

Proti... rozsudku podal žalovaný v 2. rade... odvolanie, ktorým napadol... rozsudok v rozsahu nepriznanej náhrady trov právneho zastúpenia... pričom podľa jeho názoru mal správne aplikovať ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky a priznať náhradu trov prvostupňového konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia vo výške 932,85 €.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z... 31. mája 2011, sp. zn. 3CoKR/6/2011 (ďalej len „rozsudok KS KE“)... zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal. Súčasne nepriznal ani náhradu trov odvolacieho konania...

Krajský súd náhradu trov prvostupňového konania nepriznal poukazujúc na § 150 ods. 1 OSP, pričom za dôvod hodný osobitného zreteľa považoval skutočnosť, že: v danej veci išlo o zaplatenie poisťného tesne pred vyhlásením konkurzu a úpadca ani správca nepredložili v dostatočne primeranej lehote doklady potrebné pre výpočet poisťného...

Sťažovateľ považuje závery Krajského súdu v Košiciach v časti nepriznania náhrady trov prvostupňového konania za zjavne neodôvodnené, z hľadiska celého kontextu odôvodnenia vo vzťahu k dôvodom a relevantným skutočnostiam k nepriznaniu náhrady trov prvostupňového konania si odôvodnenie rozsudku KS KE dokonca vnútorne odporuje, je arbitrárne, v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného sudu a tak z ústavného hľadiska za neospravedliteľné a neudržateľné, majúce zároveň za následok porušenie základného práva a slobody...

Podľa ustálenej súdnej praxe nepriznanie náhrady trov konania podľa § 150 OSP nemožno odôvodniť iba všeobecným záverom hodnotiacim význam rozhodovania o určitom nároku (R 34/1982).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu aplikácia ustanovenia § 150 OSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený (Nález ÚS SR sp. zn. I ÚS 109/09 z 24. júna 2009), resp. odôvodnenie rozhodnutia v ktorom je ustanovenie § 150 OSP aplikované, by malo byť precízne, pričom sa ex lege vyžaduje, aby v tomto konaní boli bezpečne preukázané skutočnosti, na základe ktorých je toto ustanovenie aplikované (Nález ÚS SR sp. zn. I. ÚS 248/2010 z 21. októbra 2010), prípadne (I. ÚS 139/02, I. ÚS 114/08, mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02).»

Podľa sťažovateľa dôvod, pre ktorý mu krajský súd nepriznal náhradu trov konania, «... nie je a nemôže byť v žiadnom prípade skutočnosťou výnimočného charakteru odôvodňujúcou dôvod hodný osobitný zreteľa a umožňujúcou všeobecnému súdu náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania o určenie uznania pohľadávok proti podstate nepriznať. KS KE nijako neodôvodnil, z akého dôvodu nepovažuje 15 dní za dostatočne primeranú dobu na uplatnenie pohľadávok prihláškou. Odôvodnenie rozhodnutia KS KE si dokonca vzájomne odporuje, nakoľko na jednej strane v ňom odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že správca ani úpadca nepredložil v dostatočne primeranej lehote doklady potrebné pre výpočet poistného, pričom v inej časti na tej istej strane uvádza, že ak aj niektorý z poistných subjektov nesplnil svoju povinnosť predložiť poklady potrebné na zistenie správnej sumy poistného, mala žalobkyňa možnosť predpísať poistné podľa § 144 zákona o sociálnom poistení. Rovnako sa žiada doplniť i to, že ak by ho žalobkyňa (Sociálna poisťovňa) takto predpísala, mala dostatok času (nie „len“ 15 dní) uplatniť ho riadne prihláškou ako uplatnila iné pohľadávky, ktoré si riadne a včas prihlásila (ako si riadne a včas prihlásila ostatné pohľadávky vzniknuté za mesiace január až marec 2009 – bližšie pozri odôvodnenie rozhodnutia prvostupňového súdu na str. 8).»

Sťažovateľ v ďalšej časti sťažnosti polemizuje s právnym názorom Okresného súdu Košice I týkajúcim sa sumy trov konania, ktorý vyjadril v rozsudku sp. zn. 32 Cbi 3/2010 z 8. októbra 2010.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo P., k. s., správcu konkurznej podstaty úpadcu – spoločnosti S., s. r. o. K., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 CoKR/6/2011 zo dňa 31. mája 2011.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3CoKR/6/20U zo dňa 31. mája 2011 v časti jeho výroku, ktorým rozhodol o náhrade trov prvostupňového konania a odvolacieho konania, zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný uhradiť P., správcovi konkurznej podstaty úpadcu – spoločnosti S., s. r. o. K. trovy právneho zastúpenia v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiat jeden eur a osemdesiatdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. V. K. do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že výrokom rozsudku krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu v časti týkajúcej sa výroku o uložení povinnosti žalobcu nahradiť mu trovy konania tak, že mu nepriznal náhradu trov prvostupňového konania a tiež nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym

režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997).

Práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy). Ustanovenie § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia celkom alebo sčasti nepriznal náhradu trov konania alebo plnú náhradu trov konania tomu účastníkovi, ktorému inak patrí ich náhrada. Dôvodom na použitie uvedeného ustanovenia môžu byť len okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré zákon (Občiansky súdny poriadok) neuvádza ani exemplifikatívne, čo však neznamená, že tým vytvára priestor na voľnú úvahu súdu. Pri skúmaní, či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, treba prihliadnuť na osobné, zárobkové, majetkové a iné pomery účastníkov, procesný postoj účastníkov, a to na obidvoch stranách sporu, okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nárokov, pričom medze sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 142 ods. 1 OSP).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04,

IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. Georgidias v. Grécko z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Požiadavka ústavne konformného odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa vzťahuje na každý výrok rozhodnutia, teda aj na rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania. Krajský súd ako súd odvolací preskúmal vec, a ako už bolo uvedené, namietaným uznesením zmenil rozsudok Okresného súdu Košice I z 8. októbra 2010 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) vo výroku o uložení povinnosti žalobcu zaplatiť sťažovateľovi trovy konania tak, že sťažovateľovi náhradu trov prvostupňového konania nepriznal a taktiež mu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

V časti týkajúcej sa výroku o zmene rozsudku okresného súdu o náhrade trov konania a nepriznaní náhrady trov odvolacieho konania sťažovateľovi v odôvodnení namietaného rozsudku krajský súd uviedol: „Odvolací súd podľa § 220 O. s. p. zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania a ich náhradu nepriznal ani žalovanému v 2. rade a to podľa § 150 ods. 1 O. s. p.

Dôvodom hodným osobitného zreteľa je skutočnosť, že v danej veci išlo o zaplatenie poistného tesne pred vyhlásením konkurzu a úpadca ani správca nepredložili v dostatočne primeranej lehote doklady potrebné pre výpočet poistného.“

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým

k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Je potrebné uviesť, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi patrí zásadne medzi hlavné výsadné oblasti pôsobnosti všeobecných súdov a ako také je prejavom ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto nemôže do detailov preskúmať jednotlivé rozhodnutia všeobecných súdov o náhrade trov konania, keďže táto problematika by mohla nadobudnúť ústavnoprávny rozmer iba v prípade závažného vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť v dôsledku takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, v ktorých by boli zjavné znaky arbitrárnosti.

Ustanovenie § 150 OSP obsahuje určité osobitné „moderačné oprávnenie“ všeobecných súdov, ktoré im umožňuje rozhodnúť o náhrade trov konania inak, než aby to reflektovalo výsledok sporu. Toto oprávnenie však zásadne prislúcha všeobecným súdom, ktoré sú detailne oboznámené s konkrétnymi okolnosťami prípadu, a preto je predovšetkým na ich úvahe, či využijú možnosť aplikácie uvedeného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku s ohľadom na výnimočnosť konkrétneho prípadu.

Dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré zistil krajský súd, na základe ktorých nepriznal náhradu trov prvostupňového a ani odvolacieho konania sťažovateľovi, považuje ústavný súd hlavne vo vzťahu ku skutočnosti, že úpadca a ani správca nepredložili v dostatočne primeranej lehote doklady potrebné pre výpočet poistného, za ústavne akceptovateľné. Túto skutočnosť nepopiera ani samotný sťažovateľ. Svojou nečinnosťou sťažovateľ prispel ku stavu, keď žalobkyňa neprihlásila pohľadávku do konkurzu v dostatočnej lehote.

Aplikácia ustanovenia § 150 OSP založená na výnimočnosti predmetu konania alebo pomerov na strane účastníkov je v danom prípade podľa názoru ústavného súdu odôvodnená ústavne udržateľným spôsobom. Krajský súd v napadnutom rozsudku, pokiaľ ide o zmeňujúci výrok o náhrade trov prvostupňového konania a výrok o nepriznaní náhrady trov odvolacieho konania, síce stručne, ale napriek tomu dostatočne odôvodnil ozrejmiac, ktoré okolnosti týkajúce sa veci považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa na aplikáciu ustanovenia § 150 OSP. Ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľné, aby vzhľadom na celkové okolnosti daného prípadu hradil každý účastník vlastné trovy sám. Skutkové a právne závery uvedené v odôvodnení namietaného uznesenia krajského súdu týkajúce sa nepriznania náhrady trov prvostupňového konania a trov odvolacieho konania sťažovateľovi nie sú v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ich nemožno považovať za odporujúce citovaným článkom ústavy a dohovoru. Vzhľadom na to nemožno tieto skutkové a právne závery označiť za nepreskúmateľné a za svojvoľné, vybočujúce z rámca uvedeného zákonného ustanovenia, a ústavný súd ich preto nemá dôvod ani oprávnenie prehodnocovať a nahrádzať ich prípadne vlastnými.

Obsahom základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštatoval, že postup súdu vychádzajúci z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy nemožno hodnotiť ako nezákonný (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

Ústavný súd nezistil na strane krajského súdu také pochybenia, ktorým by bolo možné pripísať ústavnoprávny rozmer, a z toho dôvodu nezistil medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru takú príčinnú súvislosť, ktorá by naznačovala možnosť vysloviť porušenie v sťažnosti označených práv sťažovateľa v prípade jej prijatia na ďalšie konanie (§ 25 ods. 3 zákon o ústavnom súde), a preto sťažnosť odmietol po jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 151/05, IV. ÚS 170/08).

Ústavný súd vo vzťahu k rozsiahlej argumentácii sťažovateľa, ktorá tvorí podstatnú časť sťažnosti týkajúcej sa nesprávneho výpočtu trov právneho zastúpenia v rozsudku okresného súdu, uvádza, že touto časťou sťažnosti sa vzhľadom na odmietnutie sťažnosti nemal dôvod zaoberať, navyše, sťažnosť ani nesmerovala proti rozsudku okresného súdu (vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý sa v rozhodovaní ústavného súdu aplikuje, ani smerovať nemohla).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2011